

PRIROČNIK
ZA UREDITEV SKUPNOSTNEGA
VRTA

KAZALO

1. UVOD	01
2. KAJ SO SKUPNOSTNI VRTOVI	02
2.1. KAJ JE SKUPNOSTNO VRTNARJENJE	02
2.2. POMEMBNA JE SKUPNOST	03
3. POTREBNI KORAKI ZA UREDITEV IN ZAGON SKUPNOSTNEGA VRTA	04
3.1. POBUDA	04
3.2. GLAVNI DELEŽNIKI	05
3.2.1. UPORABNIKI	05
3.2.2. OBČINA IN LASTNIK ZEMLJIŠČA	05
3.2.3. NEVLADNE ORGANIZACIJE	05
3.2.4. SOSEDJE ZEMLJIŠČA	05
3.3. KLJUČNI KORAKI UREJANJA	06
3.3.1. POBUDNIK - KOORDINATOR ZAČETNIH AKTIVNOSTI	06
3.3.2. IDENTIFIKACIJA ZAJNTERESIRANIH UPORABNIKOV	06
3.3.3. IDENTIFIKACIJA IN PRIDOBITEV ZEMLJIŠČA	06
3.3.4. ORGANIZIRANJE SKUPNOSTI IN DOGOVOR O PRAVILIH	08
3.3.5. ZAČETEK UREJANJA SKUPNOSTNEGA VRTA	08
3.3.6. PRAKSE UREJANJA IN GOJENJA	08
3.3.7. EVALVACIJA	08
3.4. KOMUNIKACIJE	11
3.5. PRIDOBIVANJE FINANČNIH IN DRUGIH SREDSTEV	11

O PROJEKTU SKUPNOSTNO UPRAVLJANJE Z ŽIVLJENJSKIMI VIRI

VIRI IN LITERATURA

1. UVOD

Priročnik za ureditev skupnostnega vrta je del serije priročnikov, katerih namen je **podpreti lokalne skupnosti pri prevzemanju aktivne vloge v izgradnji svoje blaginje** s trajnostnim upravljanjem z življenjskimi viri v svojih okoljih. Nanaša se na konkretno področje skupnostne samooskrbe in upravljanja s prostorom ter skupaj s *Procesnim priročnikom za izvajanje skupnostnih projektov* tvori celoto, zato ju je potrebno brati skupaj. Ta priročnik pri opisovanju navodil za izvedbo ureditve skupnostnega vrta sledi korakom, opisanim v procesnem priročniku, obenem pa vključuje opise aktivnosti, ki so potrebne za ureditev vrta v praksi in so specifične za ta projekt.

Osnovni namen priročnika je predstaviti korake načrtovanja in izvedbe ureditve in zagona skupnostnega urbanega vrta. S tem želimo olajšati izvedbo takih in podobnih projektov, ki se nanašajo na samooskrbo in samoorganizacijo v urbanem okolju, ter spodbuditi širok nabor akterjev k aktivni udeležbi pri trajnostni rabi in urejanju zelenih površin v urbanem okolju.

Predvsem v urbanih okoljih je mnogo površin, bodisi v javni ali v zasebni lasti, ki so na tak ali drugačen

način zapuščene, zanemarjene, pa tudi degradirane, ter kot take predstavljajo potencial za razvoj različnih dejavnosti. Predvsem so take površine lahko dobra priložnost za zadovoljevanje potreb skupnosti in za povezovanje skupnosti pri urejanju prostora, zagotavljanju uporabnosti in vzdrževanju.

Cilj priročnika je koristiti vsakomur, ki hoče realizirati idejo o ureditvi skupnostnih vrtov. To so v vlogi pobudnikov lahko občine (ali krajevne skupnosti znotraj občin), nevladne organizacije, šole ali druge institucije, pa tudi skupine posameznikov ali lastniki zemljišč. Priročnik pa je namenjen tudi širši javnosti, saj kaže, kako se lahko takšne in podobne zamisli o urejanju lokalnega okolja v prostoru tudi uresničijo.

Priročnik je razdeljen na tri sklope: najprej predstavi koncept skupnostnih vrtov na osnovi različnih domačih in tujih primerov, nato opiše konkretne organizacijske korake od zamisli do realizacije, skupaj s formalnimi postopki in finančnim vidikom, ter se zaključi s komunikacijskimi aktivnostmi.

2. KAJ SO SKUPNOSTNI VRTOVI

Skupnostni vrtovi so odziv na potrebe prebivalcev v urbanem okolju. Bivanje v mestu se razlikuje od bivanja na podeželju, pri čemer nekatere od razlik prispevajo k višji, druge pa k nižji kakovosti bivanja v mestu. Na podeželju živijo ljudje v družinskih hišah, obdanih z vrtom, ki ga sami urejajo kot svoje ožje bivalno okolje in tudi vir za pridelavo zelenjave, pa tudi kot vir pestrosti in kakovosti širšega bivalnega okolja. Zaradi majhnosti podeželskih naselij so tudi skupnosti bolj povezane, kar ponuja višjo stopnjo družbene varnosti in dobrega počutja.

Zgodovinsko gledano je razvoj trgovine in industrije pospešil rast mest in zgoščevanje prebivalcev v urbanem okolju ter prebivalce mest prikrajšal za nekatere od prednosti bivanja na podeželju, tako glede načina življenja in kakovosti neposrednega življenjskega okolja kot tudi glede povezanosti skupnosti. Odgovor na potrebe po zagotavljanju kakovosti urbanega bivalnega okolja so urejene zelene površine in javni parki, pa tudi območja, namenjena pridelovanju vrtnin, vrtnički in skupnostni vrtovi. Organizirano vrtnarjenje se v industrijskem mestu pojavi kot eden od odgovorov urbane družbe na probleme bivanja delavcev v mestnem okolju. Gre za eno izmed prvih vrst socialne politike, ki vključuje tudi druge oblike blaženja problemov, kot so varstvo otrok ter skrb za bolne in obnemogle. Skupnostni vrtovi so tako v osnovi odgovor na številne probleme in s tem povezane potrebe posameznikov in skupnosti, v zadnjem času pa se zanimanje za vrtnarjenje ponovno povečuje tudi zaradi vse večje okoljske ozaveščenosti mestnih prebivalcev ter njihove želje po samooskrbi in preživljanju prostega časa v stiku z naravo.

Vrtničkarstvo, možnost za pridelovanje vrtnin za lastne potrebe, lahko v mestih prispeva k blaginji posameznika ter ožje in širše skupnosti. Na ravni posameznikov gre za pridelavo lastne zdrave hrane, preživljanje prostega časa, rekreacijo v stiku z naravo, družbeno povezovanje in tudi za samouresničevanje. Na ravni ožje skupnosti gre za povezovanje članov te skupnosti, za druženje in preko tega tudi za opolnomočenje, za prevzemanje soodgovornosti za urejanje prostora in drugih skupnih zadev, za artikulacijo skupnega glasu, pa tudi za varovanje zelenih površin v neposrednem življenjskem okolju in medgeneracijsko učenje. Na ravni širše skupnosti pa gre za večjo urejenost okolja in bolj vzdrževane zelene površine, za promocijo samooskrbe in ekološko pridelane hrane ter tudi za zgled skupnostnega urejanja prostora od spodaj navzgor v okviru vzdržnega razvoja mesta. Vse navedeno prispeva k dvigu kakovosti življenja v mestu in k večanju blaginje prebivalstva. Vse skupaj **legitimira rabo zemljišča v mestu za skupnostne vrtove kot potrebno in sprejemljivo**, še posebej zato, ker je tovrstna raba prostora po sovji naravi zelo prilagodljiva, tako časovno kot lokacijsko (lahko se seli).

2.1. KAJ JE SKUPNOSTNO VRTNARJENJE

Urbano vrtnarjenje, ali tudi vrtničkarstvo, je aktivnost **posameznikov**, ki ljubiteljsko **pridelujejo hrano za lastne potrebe na zemljiščih v mestu**. Lahko je organizirano s strani mesta oziroma občine, s strani lastnikov zemljišč, ali pa se izvaja v samoorganizaciji prebivalcev. Skupnostni vrt pa je način vrtnarjenja na določenem območju, pri katerem se dejavnost izvaja tako, da uporabniki načrtujejo in urejajo prostor skupaj. Zemljišče je lahko v javni ali zasebni lasti, v praksi se širi tudi na različna zapuščena zemljišča in robove zelenih površin.

V manjši meri, ki pa ima veliko perspektivo, se skupnostno vrtnarjenje širi tudi na območja v okolici večstanovanjskih objektov, na dvignjene grede in strehe, ter celo na fasade (to je predvsem v domeni dogovorov lastnikov stanovanj v okviru pravil, ki veljajo za odločanje v blokih, gradbenega in uporabnega dovoljenja).

Tradicionalno imajo organizirano pridelovanje na svojih in izposojenih zelenih površinah tudi številne šole in domovi za starejše, kjer ima vrtnarjenje predvsem terapevtsko in družbeno funkcijo.

Glede načina pridelave hrane sta pri urbanem vrtnarjenju v ospredju ekološka pridelava in obnovitev naravnih pristopov k vrtnarjenju, kot je permakultura.

Mesta in njihove oblasti po svetu imajo različen odnos do vrtničkarstva (angl. *plot gardening, urban gardening*), od tega, da spodbujajo zasajanje užitnih rastlin na vseh zelenih površinah – koncept užitnega mesta (*edible cities*) – formalno vzpostavljajo in urejajo vrtničke na določenih območjih ali na obrobju, ali pa zgolj spodbujajo in podpirajo samoorganizirane skupine, da si uredijo skupnostne vrtove. V Sloveniji se urbanistično načrtovanje v preteklosti ni ustrezno odzivalo na potrebo prebivalcev po vrtnarjenju – načrtovalci in politika niso dovolj upoštevali družbene razsežnosti te dejavnosti in so predvsem izrivali vrtničke na obrobje ali pa dejavnost tolerirali kot obliko neke stihijske in neformalne dejavnosti, ki naj bi jo čas prej ali slej izrinil iz mest. Ta praksa pa se je v zadnjih letih močno spremenila; **občine danes z večjo naklonjenostjo podpirajo urbano vrtnarjenje**, bodisi tako, da same organizirajo ustrezne površine, ali pa podpirajo pobude lastnikov zemljišč in skupnosti.

2.2. POMEMBNA JE SKUPNOST

Bistvena značilnost skupnostnega vrta je ta, da ga uporabniki urejajo skupaj. To obenem razlikuje skupnostni vrt od klasičnega vrtničarskega območja, kjer na primer lastnik zemljišča v najem odda posamezne dele zemljišča in je tako organizirano vzpostavljeno le razmerje uporabnik – lastnik. Na drugi strani naj bi bil skupnostni vrt že urejen na podlagi pobude posameznikov, ki se okoli pobude povežejo, nato pa urejanje vrta skupaj načrtujejo in izvajajo; skratka, delujejo v več fazah povezano. To velja ne glede na to, ali obdelujejo celotno površino skupaj ali pa je območje razdeljeno in ima vsak uporabnik za pridelovanje svoj vrt, skupne površine pa urejajo vsi. Za tako prakso so potrebni dogovori glede najrazličnejših stvari – od načrtovanja ureditve in skupnih površin, morebitnih površin za igro otrok, skladiščenja orodja in uporabe orodja, do načinov vrtnarjenja, vzdrževanja in pogojev rabe in izvajanja drugih dejavnosti (izobraževanje, kultura ipd.).

Skupnost, ki se ustvari skozi oblikovanje pobude in delovanje za vzpostavitev in ureditev vrta, ozavešča urejanje urbanega prostora, razvije soodgovornost za urejanje ter **postane opolnomočen in artikuliran akter v lokalnem okolju**. Skozi načine delovanja **skupnostnega vrta pa se lahko razvijajo tudi prakse delitve in medsebojne pomoči ter razni drugi programi** – občasna druženja, kulturni in izobraževalni dogodki, medgeneracijski, varstveni in različni integracijski programi. Najboljši domači primer takega delovanja je skupnostni vrt Onkraj gradbišča v Ljubljani.

Kot kaže, je dejavnost urbanega vrtnarjenja praksa, ki je zanimiva za vse skupine prebivalcev, ne glede na spol, starost, izobrazbo ali status, zato skupnostno vrtnarjenje skozi povezovanje različnih družbenih skupin lahko pomembno prispeva k družbeni povezanosti in dobremu počutju v lokalnem okolju.

3. POTREBNI KORAKI ZA UREDITEV IN ZAGON SKUPNOSTNEGA VRTA

3.1. POBUDA

Vsaka pobuda za ureditev skupnostnega vrta je pomembna in odraža določene potrebe skupnosti oziroma prebivalcev. Kot je že opisano v točki 2.1., gre za različne potrebe: pobudnike lahko vodi želja po ureditvi in zagotovitvi vzdrževanja določene zanemarjene površine ali pa želja po pridelovanju, lahko celo samo želja po ureditvi skupne zelene površine. Poleg potrebe je pomembno tudi zemljišče, kjer bi bilo mogoče vzpostaviti vrt.

Če sta oba pogoja izpolnjena (**ocenjen obstoj potreb in možnosti za zemljišče**), se lahko na takem temelju hitro oblikuje pobuda. To lahko oblikuje samoorganizirana skupina posameznikov (ali celo en sam posameznik) iz konkretnega okolja, lahko pa tudi kakšen drug akter, na primer nevladna organizacija ali tudi občina, ki v nekem okolju prepozna pojave, kot so neurejene in zapuščene površine, brezposelnost, socialno šibko okolje in pomanjkanje urejenih zelenih površin. Potreben je torej pobudnik aktivnosti.

Vloga pobudnika je pomembna, saj je potrebno za vzpostavitev vrta dobro organizirano delovanje, zbiranje interesentov, urejanje pogojev in odpravljanje ovir za vzpostavitev konkretnega skupnostnega vrta. Če bo pobudnik na neki točki prepustil upravljanje in urejanja vrta vrtničarski skupnosti, je pomembno, da

razume **zmogljivost skupnosti in njeno sposobnost samoorganizacije ter da dovolj vztrajno in dolgo deluje v prid razvoju sposobnosti skupnosti za prevzem upravljanja**. Pobudnik je v vsakem primeru določen čas tudi koordinator in so-koordinator delovanja skupnostnega vrta. Izkušnje kažejo, da je za oblikovanje vsaj približno trdne skupnosti potrebnih 3-5 let podpore.

Občina je lahko pobudnik, če skrbno spremlja stanje prostora na svojem območju in problematiko posameznih skupin prebivalcev ter vidi vrtove kot instrument reševanja problemov z zemljišči, ki jih ima na razpolago. Na tak način pristopa k ureditvi skupnostnih vrtov občina Slovenj Gradec, pri čemer pa je treba poudariti, da se je osredotočila predvsem na zagotovitev zemljišč za pridelovanje in ne na oblikovanje vrtničarskih skupnosti na posameznih lokacijah. Za ureditev skupnostnih vrtov naj bi občina zagotovila dvoje: primerna zemljišča ter pogoje za zagon in delovanje skupnostnega urejanja in izvajanja dejavnosti. Pri tem mora biti pozorna predvsem na to, da prebivalce že v najzgodnejši fazi povabi k sodelovanju in jih vključi tako v proces načrtovanja kot izvedbe ureditev v prostoru. Začetno sodelovanje pri urejanju je osnova za oblikovanje skupnosti ter za sodelovanje pri urejanju, vzdrževanju, rabi in pridelovanju tudi v času delovanja vrta.

3.2. GLAVNI DELEŽNIKI

3.2.1. UPORABNIKI

To so prebivalci večstanovanjskih stavb – blokov v nekem naselju (na primer soseski). Kljub prepoznavanju potrebe prebivalcev tega okolja je treba njihov interes pred začetkom aktivnosti preveriti. **Interes uporabnikov pa je odvisen od njihovih potreb in potenciala skupnostnega vrta, da te potrebe zadovolji**. Pomembno ali celo najpomembnejšo vlogo pri tem igra lokacija vrta, za katero je zaželeno, da je v bližini uporabnikov.

3.2.2. OBČINA IN LASTNIK ZEMLJIŠČA

Tako za pobudnika skupnostnega vrta kot za kasnejšo vrtničarsko skupnost je ključno sodelovanje z občino in lastnikom zemljišča. V kolikor je lastnik zemljišča občina, je tako možno skozi en odnos urejati več vidikov vzpostavitve in delovanja skupnostnega vrta. V kolikor je lastnik zemljišča drug zasebni ali javni subjekt, je potrebno skrbno vzdrževati oba odnosa.

Vloga občine je pomembna, saj nudi najširši podporni okvir za dejavnost urbanega vrtnarjenja, s tem pa zadovoljuje tudi socialne potrebe dela svojih prebivalcev. Tako naj občina (tudi preko krajevnih skupnosti) stalno spremlja stanje potreb prebivalstva in problematike v blokovskih soseskah na eni strani ter stanje lastnih razpoložljivih zemljišč na drugi strani. Aktivno naj podpira urbano vrtnarjenje ter ohranja pregled nad vrtovi in sodeluje z lastniki zemljišč. Skozi urejanje prostora naj išče in ustvarja priložnosti in fleksibilne okvire za urbano vrtnarjenje, pri čemer mora podpirati samoorganizirane pobude, po potrebi usmerjati in koordinirati ter vključiti prebivalce v urejanje prostora. Občina, ki podpira trajnostni razvoj mesta in načine bivanja, bo podprla skupnostne vrtove.

Občine so lastnice številnih zemljišč, ki so zanimiva za ureditev skupnostnih vrtov. Ta zemljišča lahko namenijo za pridelovanje trajno, lahko pa tudi zgolj za krajši čas, za začasno rabo, dokler se na nekem zemljišču ne začne graditi. Takšen primer skupnostnega vrta kot začasne rabe prostora je vrt Onkraj gradbišča. Občina naj bo zato v okviru pravil Zakona o stvarnem premoženju države in samoupravnih lokalnih skupnosti prožna in naklonjena prijaznim oddajam svojih zemljišč za ureditev skupnostnih vrtov, saj te ureditve ne terjajo posebne infrastrukture, sorazmerno zlahka pa se tudi preselijo iz ene lokacije na drugo. Priporočljivo je torej, da je občina naklonjena, prožna in prilagodljiva. Na ta način bo poleg zadovoljevanja družbenih potreb svojih prebivalcev poskrbela tudi za oživitve določenih zanemarjenih območij ter za njihovo urejenost in vzdrževanje.

Mnoge občine imajo za urejanje in oddajanje vrtov sprejete odloke in pravilnike, ki jih je prav tako potrebno upoštevati pri urejanju skupnostnega vrta, ali pa predlagati njihovo spremembo glede na nove potrebe in možnosti.

Zasebni lastnik zemljišča v razmerju do uporabnikov skupnostnega vrta, ki ga dovoli urediti na svojem zemljišču, uživa podobne ugodnosti kot občina. Njegovo nerabljenost in morda zanemarjeno zemljišče oživi, se

uredi, ne propada. Lastnik se dobro počuti, saj prispeva k blaginji skupnosti in urejenosti prostora, hkrati pa ni v nevarnosti, da vrtničarji ne bi opustili rabe, če bi sam spet potreboval zemljišče (kot je to na primer pogosto pri oddaji stanovanj). Dobra in stalna komunikacija z uporabniki oziroma s koordinatorjem vrtničarske skupnosti na eni strani ter skupna komunikacija z občino na drugi strani je tudi za lastnika pomembna. Vsako nezazidano zemljišče ni nujno primerno za ureditev skupnostnega vrta, zato je sodelovanje z občino pred zagonom urejanja nujno.

3.2.3. NEVLADNE ORGANIZACIJE

Razna društva in druge nevladne organizacije (NVO) so pogosto pobudniki oživitve skupnosti ali reševanja določenih družbenih problemov v nekem okolju. Praviloma jih odlikuje dobro poznavanje razmer »na terenu« ter fleksibilnost pri naslavljanju zaznanih problemov v lokalnem prostoru in družbi. Ker znajo tudi oblikovati pobude, stališča in predloge, so dober vezni člen med prebivalci in odločevalci – na primer sogovorniki občine pri urejanju in zagonu skupnostnega vrta.

Številne NVO se zavzemajo za trajnostni razvoj in spodbujajo življenjske navade, ki so usmerjene k temu: samooskrbo, ekološko pridelavo hrane, trajnostno mobilnost ... Mnoge spodbujajo zdrav način življenja z več gibanja in družabnosti. Usmerjene so k oblikovanju majhnih skupnosti, ki razvijajo solidarnost, ponovno uporabo in razne druge oblike medsebojne pomoči.

Ena od vlog NVO je, da spremljajo razmere v prostoru in poznajo prakse lokalne uprave, da si v skladu z možnostmi prizadevajo za razvoj vključujočega urejanja prostora ter da aktivno podpirajo organizirano skupnostno vrtnarjenje in pri tem **zagovarjajo demokratično soudeležbo uporabnikov ter trajnostno obliko urejanja prostora**. Hkrati NVO podpirajo in skupaj z lokalnimi prebivalci iščejo inovativne zamisli urejanja in oblikovanja prostora vrtov, vključno s prostorskimi (različne možne prostorske niše v soseski) in časovnimi možnostmi (na primer začasna raba). Nevladna organizacija je lahko pobudnik, pa tudi kasnejši najemnik in/ali koordinator skupnostnega vrta.

3.2.4. SOSEDJE ZEMLJIŠČA

Dobri midsosedski odnosi so pomemben dejavnik kakovosti življenja, zato je pri urejanju skupnostnega vrta to dobro upoštevati in v proces komunikacije vključiti tudi lastnike in uporabnike sosednjih zemljišč – bodočih sosedov skupnostnega vrta. Njihovo razumevanje dogajanja, namer in bodočega delovanja vrta je pomembno za pridobitev njihove naklonjenosti bodočim uporabnikom in dejavnosti oziroma za njihovo sprejemanje v času delovanja.

prebivalce, težili k nižji, neprofitni najemnici. Ta je lahko tudi simbolična, saj na primer lastnik degradiranega zemljišča, ki morda živi drugje, z uporabo pridobi urejenost in varnost zemljišča, tako fizično kot pred nadaljnjo degradacijo.

Če gre za stavbno zemljišče (na primer mirujoče gradbišče) se je treba zavedati, da je tako zemljišče podvrženo dajatvi nadomestila za uporabo stavbnega zemljišča. V primeru najema tovrstnega zemljišča mora nadomestilo plačati neposredni uporabnik zemljišča. To je lahko za večje zemljišče v mestu tudi zelo visok strošek, zato se je potrebno z lastnikom o tem vnaprej dogovoriti.

Kmetijsko zemljišče

Včasih je na obrobju mesta izbrano zemljišče razvrščeno kot kmetijsko zemljišče. V tem primeru je potrebno skleniti dogovor o rabi v skladu z Zakonom o kmetijskih zemljiščih. Lastnik zemljišča mora namreč pred sklenitvijo pogodbe podati na upravno enoto ponudbo za oddajo, ponudnik se mora javiti, upravna enota pa mora posel tudi odobriti (prednost pri taki oddaji imajo po zakonu aktivni kmetje).

Zakon o dohodnini določa obdavčitev dohodkov iz kmetijske dejavnosti. Pri tem je pomembno davčno pravilo, da se **katastrski dohodek** pripiše posameznemu zavezancu za zemljišča, ki jih ima pravico uporabljati (torej potencialno tudi zakupniku).

3.3.4. ORGANIZIRANJE SKUPNOSTI IN DOGOVOR O PRAVILIH

Skupnost uporabnikov terja določeno organizacijo. Ta ni nujno formalizirana, je pa dobro oblikovati minimalen nabor pravil in se uskladiti glede osnovnih načel delovanja, medsebojne izmenjave informacij ter dogovarjanja o pravilih, načrtovanju in delovanju. To mora od vsega začetka potekati v duhu enakosti, medsebojnega spoštovanja in sodelovanja. Če je le mogoče, naj bo skupina tudi odprta navzven – tako do novih uporabnikov in sosedstva kot do širše javnosti. To ne pomeni, da bi lahko kadarkoli in kdorkoli postal uporabnik, saj so zemljišča omejena – ta odprtost meri predvsem na to, da vrtnarska skupnost pri zainteresiranih zunanjih deležnikih vzbuja občutek, da so dobrodošli, da občasno organizira programe odprtega značaja in podobno.

Uporabniki naj se dogovarjajo predvsem o:

- (prostorskem) načrtovanju vrta, urejenosti in vzdrževanju,
- razdelitvi vrtičkov, če je vrt razdeljen na vrtičke (na primer z žrebom),
- določitvi, urejanju in vzdrževanju skupnih površin, prostora za igro, mejnih območij ipd.,
- pravilih pridelovanja vrtnin, ki naj bodo usmerjena k ekološki pridelavi,
- pravilih glede uporabe in skladiščenja orodja,
- zalivanju in zbiranju deževnice,
- zbiranju in odlaganju odpadkov oziroma kompostiranju,
- pogojih za pristop novih uporabnikov,
- drugih aktivnostih oz. programih, ki jih bodo izvajali na vrtu (na primer izobraževanje, varstvo otrok in podobno).

3.3.5. ZAČETEK UREJANJA SKUPNOSTNEGA VRTA

Ko so sklenjeni formalni dogovori – torej dogovor z lastnikom in pridobljena dovoljenja za vrtnarjenje na tem zemljišču ter prvi dogovori med uporabniki – sledi začetek dela v naravi, ki se ga uporabniki praviloma najbolj veselijo.

3.3.6. PRAKSE UREJANJA IN GOJENJA

Ekološka pridelava

Trajnostno urejanje površin implicira tudi neuporabo pesticidov in drugih kemikalij, zato je zaželena ekološka pridelava vrtnin. Okvire tega določata Zakon o kmetijstvu ter Pravilnik o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih izdelkov oziroma živil, ki se nanašata na kmetijska zemljišča. Fitofarmacevtska sredstva je potrebno uporabljati v skladu s Pravilnikom o pravilni uporabi fitofarmacevtskih sredstev. Za ekološko pridelavo se uporabljajo semena pridelana v skladu s Pravilnikom o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih izdelkov oziroma živil (iz registra semenskega materiala).

Deževnica in podtalnica

Za zbiranje deževnice ni posebnih formalnih ovir ali zahtev. Če gre za rabo vode iz vodne črpalke, pa se je potrebno na občini pozanimati, ali je postavev takega objekta možna, pri pristojnem organu za vode pa tudi, če je potrebno vodno dovoljenje.

Kompostiranje

Za vrtno kompostnike ni posebnih zahtev.

Izmenjava semen in pridelkov

Sadike in pridelki postajajo med vrtnarji predmet najrazličnejših oblik menjave. V Sloveniji menjavo med drugim poganja vseslovensko gibanje Zelemenjava.

3.3.7. EVALVACIJA

Kot pri vsakem projektu ali dejavnosti je potreben tudi (samo)kritičen pogled na delovanje vrta. Spremljati in preverjati je potrebno zadovoljstvo deležnikov ter doseganje zastavljenih ciljev. Sprotno ali občasno naj se zbirajo odzivi in mnenja uporabnikov, lastnikov in sosedov. To je mogoče narediti na več načinov, predvsem tako, da se deležniki s tem počutijo udobno (ankete, srečanja, pogovori ...).

3.4. KOMUNIKACIJE

Kot pri vsakem skupnostnem projektu je potrebno poskrbeti za dobro komuniciranje, in sicer na treh ravneh:

1. navznoter, med uporabniki: skupina naj se dogovori, kateri načini medsebojnega obveščanja uporabnikom najbolj odgovarjajo – za aktivno vključevanje uporabnikov je izmenjava informacij ključna. Zelo pomembno pa je občasno srečevanje tudi za pogovore o aktualnih temah in demokratično sprejemanje potrebnih odločitev – ob hrani in pijači je to še bolj prijetno;
2. med uporabniki in ključnimi deležniki – lastnikom, občino in sosedi: te je zaradi vzdrževanja dobrih odnosov in podpore treba vključevati v informiranje pravočasno in odmerjeno. Posebej v odnosu do občine je pomembno, da komunikacija prispeva k podpori

občine tovrstnim aktivnostim in k obveščeni širše javnosti o tem.

3. s širšo javnostjo: to je potrebno zaradi zagotavljanja podpore praksi v lokalnem okolju (pri sosedih) in zaradi popularizacije pomena skupnostnih praks urejanja prostora, s tem pa tudi posrednega zagotavljanja podpore drugim, novim skupnostnim praksam v naselju, občini in državi.

Načini obveščanja naj bodo primerni tistim, s katerimi želimo komunicirati: to so lahko e-poštna obvestila, Facebook skupina, spletna stran, zloženko, letaki. Širšo javnost je možno obveščati preko lokalnih kanalov obveščanja (lokalni časopis, radio, TV). Za povezovanje vseh so primerne občasne prireditve na vrtu ali dan odprtih vrat.

3.5. PRIDOBIVANJE FINANČNIH IN DRUGIH SREDSTEV

Skupnostni vrt je možno realizirati brez večjih finančnih vložkov, potreben je predvsem delovni vložek v organizacijo in zagon ter samo fizično urejanje vrta. Vse to je mogoče v veliki meri opraviti s **prostovoljskim delom**, za ureditev in postavitve osnovne infrastrukture (klopce, morebitna lopa) pa se lahko zberejo tudi donacije. Pri delovnem vložku pa gre za dve vrsti del. Prva je namenjena samemu urejanju – vzpostavitvi vrta v naravi, kar je že del vrtničarstva, ki je temeljni interes uporabnikov, in takšno delo je zato »lažje dostopen vir« (je že del psihofizične sprostitve, začetek pridelave lastne hrane, druženje ...). Druga vrsta dela pa je organizacijsko gonilno delo koordinatorja, ki je operativno upravljavsko (dogovarjanje, iskanje podatkov, formalno urejanje odnosov) – skratka, zelo podobno »službi«. To delo je

koristno podpreti tudi s finančnimi sredstvi (na primer projektno, kot je bil to primer pri Urbanem Eko vrtu v Mariboru). S tem pa obstaja tudi tveganje usiha volje po izčrpanju finančnih sredstev. Kot kažejo primeri projekta Onkraj gradbišča v Ljubljani in drugih skupnostnih praks, na primer Knjižnice reči v Savskem naselju, p tudi glede na poročila raziskovalcev od drugod, se resnično obrestuje predvsem trajnejša, to je od 3 do 5 letna minimalna finančna podpora za zagon in delovanje skupnostne prakse z možnostjo letnega podaljševanja.

Kasneje lahko za potrebe skupnih zadev (in morebitno najemnino) uporabniki sami zberejo potrebna finančna sredstva.

